

ИСПОВЕДАЊЕ ХРИСТА ДАНАС

Ово су извештаји (овде незнатно скраћени) једне консултативне радне групе у којој је учествовало 30 православних представника са истока и запада, а међу њима и један број прехалкидонских источних хришћана.*

Та конференција била је сазвана на иницијативу Одбора Комисије за евангелизацију и светско мисионарство са циљем да православним теолозима укаже могућност да пруже свој допринос припремним радовима Секције I, на тему „ИСПОВЕДАЊЕ ХРИСТА ДАНАС”. Ова консултација је одржана од 4. до 8. јуна 1974 год. у манастиру Черника код Букурешта.

I. ЦЕНТРАЛНИ ПОЛОЖАЈ ХРИСТА СА ГЛЕДИШТА ПРАВОСЛАВНЕ ТЕОЛОГИЈЕ

Тему „Исповедање Христа данас” треба развити са гледишта централног положаја Христа у животу Цркве. Ми верујемо да се Христос налази у центру веровања, јер је Он динамички фактор хришћанске вере у свету. У сагласности са сведочанством Библије и са традицијом Цркве, ми исповедамо да је у богочовечанској личности Христа, дејством Светога Духа ваплоћен Бог Логос ради поновног рођења човека и успостављања његове заједнице са Богом.

Стога је Логос Божји не само Искупитељ, већ је он и Створитељ. Он стоји у центру и то у једном двоструком смислу: као божански Логос Он је како праузрок и слика нашег разума тако и покретач и саговорник у нашем дијалогу са Њим. Пошто је Он богочовечанска личност, центар свега и свих, Он је саговорник, креативни и генеративни прапочетак дијалога са Њим и самог међуљудског дијалога. Он је Логос свих ствари, а Логос је слика Оца. Свет има онтолошку основу у Богу зато што све ствари стоје у вези са Логосом. У њима је разум Логоса примио разнолики облик. Истовремено ствари су повезане и сједињене у недиференцираном јединству персоналног Логоса у једну хармоничну целину. Док су ствари материјално и телесно опипљиве и духовно схватљиве слике много-

* Став Комисије православних теолога, који су питање православног мисионарења данас обрадили на скупу у румунском манастиру Черника код Букурешта 1975. године. Прекао из часописа *Orthodoxie heute*, 51/52, 1975., Војислав Утвић.

струкости у разуму и мишљењу Логоса, дотле је човечије биће слика Логоса као једне разумом обдарене личности.

Да би се поново успоставила заједница између Бога и човека, која је падом разбијена у своје космичке димензије, Логос се као личност још присније повезао са створењем и историјом људског рода. Он се оваплотио дејством Светог Духа. Својом инкарнацијом Он је открио суштину ствари и обновио људско биће.

У Христу не налазимо само разум као праузрок целокупног човечијег разума, већ се и цело наше биће уздиже до слике Божје уз учешће светог Духа. Тим актом је Логос успоставио један нови однос између творца и човека, један онтолошки однос, не статички већ динамички, који је успостављен и усавршен божанском силом, а долази до изражаја кроз св. Духа.

Христос је човек *par excellence*, центар стварања, човек у центру који је у вези са свиме. Кроз Њега ми смо позвани да доведемо човечанство до сазнања да се оно не сме задовољити својим недовољним рационалитетима, и да помогнемо људима да открију персонални узрок разума који је искључиво дат у Христу.

Но иако је Логос постао човек, човеку је и даље остала слобода да одбије заједницу са Богом. Из те перспективе посматрано објашњавају се грех и зло који стварно постоје и који се супротстављају обнављајућем дејству Логоса. Зло је корен расцепа и страсти који раздвајају људе једног од другог. Међутим ваплоћени Логос који људе ефикасно повезује, путем светог Духа, остварује заједницу у Цркви која је тело Христово. Црква познаје мисију божанског Логоса која сједињује, јер је Логос њено средиште те стога и основ за сједињење целокупног човечанства. Ми лично сретамо Христа у евхаристијској заједници, али се Његова стваралачка сила проширује на цео космос и води све народе ка савршенству у Њему.

Ова динамичка присутност Логоса у свету, као црквена заједница, значи да историја има јединит, непоновив значај за све оне који признају Христа. Стога се сам акт исповедања не налази ни под каквом доминацијом неког система или неке идеологије, који су испуњени апстрактним принципима истине, већ тај акт исповедања манифестује Христову истину, јер је Христос лично центар историје. Поновним раћањем у Христу, кроз динамички процес духовног преображаја, силом светог Духа, хришћани се могу ослободити робовања страстима и отворити себе за заједницу са Богом и са свим људима. Јер о личности се може говорити само онда ако је ту заједница, ако она постоји и са другим људима. Процес, који води у ту заједницу са Богом и са свим људима, има увек друштвени карактер. Свети Дух нас чини пријемчивим за јединство међу хришћанима и за јединство између хришћана и нехришћана. Свети Дух је тај који пробија сферу материјалног и на тај начин нам отвара поглед према Богу и на мистерију братства. Тиме ми постајемо пријемчиви и за позив Логоса, кога препознајемо у онима који пате и који су угњетавани. Тим поновним раћањем, хришћани се оспособљавају за нежна осећања; као следбеници Христови они остварују егзистенцијалну кенозу (самоодрицање), онако како се оно мани-

фестује у оваплоћеном Логосу, да би могли схватити људске тегобе својих ближњих. На основу космичке присутности Логоса, ми смо позвани да дамо свој удео у развоју и напретку света. То претпоставља постојање способности да препознамо знаке историје, како би је могли тумачити и схватити у духу божанске воље.

У есхатону (крајњем савршенству) биће све ствари потпуно откривене и остварене, а дотле Црква учествује већ у есхатону кроз првобитне дарове светога Духа. Стога она исповеда да је тај есхатон отворен Логосом кроз првобитне дарове Духа. Ови дарови јесу прапочетак и сила, да би се целокупно човечанство увело у будуће царство и да би се свету дала радосна нада у прави и вечни живот који долази после Христове жртве на Крсту.

II. ЈЕДИНСТВО И МИСИОНАРСТВО

1. Теологија и мисија

Мисија Цркве заснива се на Христовој мисији. Да би се ова мисија правилно разумела треба у првом реду да се позовемо на учење о Светој Тројици. Апостолско посланство, дато од Христа, има свој корен у чињеници да је и самога Христа послао Отац у Светом Духу (Јов. 20, 21—23). Значај овог библијског сведочанства за наше разумевање мисије опште је признато, међутим његове тројичне импликације заслужују већу пажњу него што им се обично поклања.

Тројична теологија упућује нас на то, да је Бог сам по себи живот заједнице и да је његово деловање у историји усмерено на то да уведе човека и све створење у ту заједницу живота својственог Богу. Мисија није у првом реду усмерена на ширење или предавање интелектуалних уверења, учења, моралних заповести итд, него је она усмерена на пропагирање заједничког живота који се налази у Богу. „Посланство” мисије по својој суштини јесте посланство Духа (Јов. 14, 26), које управо манифестује живот Бога као ту заједницу (2. Кор. 13, 13).

Христос није послан у свет само као учитељ или као пример него је послан као носилац тог божанског живота, који тежи да свет уведе у суштину светотројичног живота. Што је Христос у древној Цркви схваћен као Божји Логос то је било стога што је тада требало да се разјасне две ствари које су релевантне у вези са мисијом. Пре свега требало је да дође до изражаја да Христос као Логос вечно битише у Богу као друго лице Св. Тројице и да је послан у свет и као носилац тројичног живота и као самостална личност. Са друге стране требало је да постане јасно да је Христос као космички Логос добио ону исту моћ коју има и свет и да је послан ради узвишеног циља, да уведе свет у Божји живот. Стога је Христова мисија по својој суштини исто што и самоизливање и самопредавање Тројице да би свет постао учесник у божанском животу.

Ова Христова мисија врши се у једном „палом свету” и наилази на отпор „силе и власти” греха и зла. И због тога је морала Христова мисија неизбежно да пође путем крста. Зато је мисија

спојена са борбом. Она представља враћање Богу, јер је то враћање пасхом и крштењем означено као прелаз света у једну „нову твар“. Та борба се не манифестује само у срцима појединих људи, него су њени облици и неправда, угњетавање и слично; они прожимају целокупан социјални живот, док у виду болести и смрти прожимају и целокупну природну егзистенцију. Док је контекст мисије неминовно стварност крста и сукоб Тројичног Бога са „силама и властима“ греха, дотле Христово васкрсење у двоструком смислу баца одлучујућу светлост на мисију. Оно у првом реду упућује на то да ће исход мисије без сваке сумње бити победа над силама греха са свим њиховим социјалним и природним импликацијама (савлађивање смрти). Ту поузданост дају нам Христово вазнесење и његово стално заузимање за нас с десне стране Бога. Васкрсење упућује истовремено и на то, да тај успех мисије неће моћи да омету историјске снаге, јер је она есхатолошког карактера. Дух Божји је васкрсао Христа из смрти (Рим. 8, 10). Мисија Цркве не може да успостави Царство Божије нити да га оствари на земљи. Она може да најави долазак Царства објављивањем васкресења, и да га припреми кроз свете тајне. Мисија може да створи предзнање о царству, али га не може сама створити.

2. Црква и Мисија

Ако Христова мисија по својој суштини не доноси у свет ништа мање него самопредавање Тројичног божанског живота, онда из тога произилази да је мисија у крајњем случају остварљива само као црквени догађај видиве заједнице, који у божанској историји одсликава заједност Божанске Тројице. А баш то треба да буде Црква. Но при томе треба имати у виду да мисија цркве може да буде ометана, изопачена или потпуно онемогућена, и да не може да буде усмерена на неку историјску заједницу у којој се огледа ова тројична суштина заједнице. А такав је случај тамо где је Црква у толикој мери изопачена и разједињена да у њој не постоји заједница, или је то случај тамо где се мисија не врши у односу на Цркву, него само у односу на појединца или у односу на историјске социјалне реалности. То је разлог да јеретичко схватање цркве онемогућује мисију или се извитоперује.

Ако мисију посматрамо у тој свеобухватној перспективи, онда ће бити јасно да се мисија не односи искључиво на атрибут „апостолства“, него и на све »notae« (битне карактеристике) Цркве, укључујући њено јединство, светост и саборност. То има одлучујућег утицаја на концепцију мисија, јер оне претварају квантитативни карактер мисије, у квалитативну реалност. Доказ за то, да мисија постоји, није број „обраћених“, или статистички податак о броју чланства, јер свест о постојању мисије одређују: светост, јединство и католичански карактер Цркве (при чему ово последње не сме да буде замењено географском распрострањеношћу), више од било каквог бројног успеха.

Ова еклесиолошка перспектива имплицира да се у мисији у крајњој линији ради о указивању на суштину таквог квалитета у коме се огледа и квалитет Тројице. То је она тачка у којој се актуелне антрополошке, социолошке и црквене бриге нашега времена далекосежно поклапају, или изгледа да се поклапају. Црква покушава да премости расцепе који постоје у социјалном и природном свету и то тако што указује на стварање заједнице коју Створитељ нуди свету кроз Цркву као тело Христово. Међутим не сме се изгубити из вида специфичност мисије Цркве. Она се суштински састоји од следећих тачака: а) социјалне промене у складу са назначењем Цркве под претпоставком да оне у потпуности поштују човека као личност, да поштују његову слободу и његову особеност као јединке; б) социјалне промене остају појединачни покушаји све дотле док цео природни космос не буде измењен и смрт преброђена; и ц) обраћање актуелним проблемима човекове егзистенције и борба за социјалну правду део су „узаних врата“ која воде у Царство Божије, али сам историјски процес није у стању да то Царство створи нити да га реализује.

Ако ствари тако стоје, онда се поставља питање: на коју реалност тада може Црква да укаже да би понудила „предукус“ заједнице коју она најављује? У историји постоји само једна могућност, а то је евхаристијска заједница и сама Црква као целина у својој канонској структури, уколико је она одређена том евхаристијском заједницом.

3. У сва времена своје историје Православна црква се бавила мисионарским активностима и проповедала еванђеље о Христу оним народима који за њега дотле још нису чули. Желимо да пре свега укажемо на два аспекта који су традиционално одређивали православни став у мисионарском раду, а који су од посебног значења за нашу садашњу ситуацију.

а) Православна мисионарска активност често је имала успеха онда, када се одвијала као спонтано и лично сведочанство хришћанске љубави, хришћанске светости и хришћанске заједнице божанским животом, а не као организовани, споља планирани и потпомогани подухват. Такво сведочанство понекад су чинили лајици или жене (св. Нина у Грузији, св. Фрументије у Етиопији). У другим случајевима су монашке заједнице унеле у нехришћанска друштва тако аутентичне форме заједничког живота у Христу, заједничке молитве, заједничког рада и служења, да је већ и само постојање тих монашких заједница било довољно да доведе до прихватања и разумевања хришћанске мисије (манастири у Северној Русији).

б) Православна мисионарска активност било да је систематски планирана било да се одвијала спонтано, базирала се на настојању да се Свето писмо и литургија непосредно приближе новим хришћанима на тај начин што су преведени на њихов матерњи језик и што се руковођење „младим црквама“ пренело на домаће свештенство. Најзначајнији историјски пример таквих тежњи јесте словенска мисија св. Кирила и Методија. Њиховом примеру следило се и у најновије време (св. Никола у Јапану). Међутим у поменутих примери-

ма то „одомаћивање” није никада сматрано да је само себи циљ, него су чињени напори да се одржи културни континуитет између цркве матице и њених „кћери” (у литургији, уметности, музици итд.), да би се одржала свест о универзалном јединству Цркве.

Признајући снагу овим традиционалним православним тежњама у мисионарском раду и захваљујући Богу за његову свемогућу благодат, морамо исто тако признати да су сведочење и мисија Православне цркве, нарочито у ново време и у модерном свету били ометани, зато што је попустила свест о универзалном јединству између локалних аутокефалних цркава. Било је изгледа да се изгуби свест о томе да су јединство и мисија недељиво међусобно повезани и да се божанска љубав и јединство не могу убедљиво проповедати ако нису постали норма сопственог живота. Посебно у земљама у којима православне заједнице имају релативно младу историју (напр. Америка, западна Европа, Аустралија), постоје јурисдикционе области које се територијално укрштају, па аутокефалне цркве настоје да у своје поступке и принципе уносе рационалистичке мотиве који припадају „палом свету”. Мисија Православне цркве и њено сведочење пред светом много су ослабљени овим противречностима и конфликтима. Ове противречности морају се што пре отклонити заједничким напором свих Православних цркава.

III. ИСПОВЕДАЊЕ ХРИСТА ДАНАС КРОЗ ЛИТУРГИЈУ ВАЖНИ АСПЕКТИ ЛИТУРГИЈЕ

Евхаристијска литургија јесте потпуно учешће верних у спасењу које им је дато оваплоћењем Божанског Логоса, и које се преко њих преноси у цео свет. Предавањем самога себе, жртвом Христовом и Његовог народа, а освећењем хлеба и вина као и заједничарењем у Телу Христовом, евхаристијска литургија је место где доживљавамо пуноћу спасења, заједницу светога Духа и небо на земљи. Кроз смирену и „кенотичку” тајну Божанског Логоса у мистерији принесеног, ломљеног и датог хлеба „ми проповедамо његову смрт и исповедамо Његово васкрсење до његовог поновног доласка”.

Растућом силом светога Духа Његов народ се путем покајања и опроштења уводи у тајну крста и васкрсења. Стога су трпење и радост нераскидиво везани са исповедањем Христа; то је радосно испаштање јер оно води у победу над оцем лажи и зла.

Лепота литургије васпитава наша срца и наше очи за контемплацију несаздане светлости свете Тројице у њеној небеској слави. Али ако слава крста и божанска лепота литургије не препороде наше грешно и нагрђено биће у једну стварну унутарњу лепоту онда ће нам учешће у литургији бити на осуду и проклетство.

Црква и свет

У литургији захваљујемо Богу и у име створеног света молимо се да се пали свет обнови Христовим посредством. Она је слика Божијег Царства; кроз њу се космос претвара у Цркву.

Иако је евхаристија потпуни прилаз економији спасења, она није сретство, него циљ и полазна тачка мисије.

Евхаристија треба да открије и иконску функцију Цркве.

Евхаристијски скуп, на који Црква указује као на институцију, јесте њена једина и права слика и провидна икона Христа.

Још увек је најбоља мисионарска метода она, када ми сами себе отворимо за Еванђеље и Св. Духа и то помоћу киноније божанског живота и крви, те тиме себе посвећујемо.

Суштина исповедања Христа је у томе да Христос буде присутан у причасницима и да путем аскезе и остане у њима. То је суштина исповедања Христа. А једна хришћанска заједница може проповедати еванђеље и може да буде саслушана само онда, ако је и сама жива икона Христова.

Кроз литургију хришћанска вера продире у највеће дубине човечјег живота и ствара се присна повезаност православног идентитета са свим културним стварностима, тако да ово последње буде преобразено оним првим. А то је један дуг и тежак процес.

Препород који се врши кроз литургију не сме никада ићи на рачун верности аутентичној традицији, верност аутентичној традицији имплицира слободу која је потребна ради ваплоћења вере у домаћу цивилизацију, као што имплицира и преображај срца који је потребан да би се нека природа интегрисала у литургију и истовремено доживела свој преображај.

Литургија и јединство

Када ми у литургији сви учествујемо „ у једном хлебу и једној чаши, ми се молимо за сједињење у заједници једног и светог Духа” (литургија св. Василија), и када смо окупљени око једне и свете трапезе уз началствујућег епископа, ми се као браћа Христова заједнички молимо нашем заједничком Оцу.

Као појединачне личности које су уједињене љубављу, ми једнодушно исповедамо јединство Трију Божанских Личности у Светој Тројици, Оца, Сина и Светога Духа, који су недељиви и једнога бића.

Сједињени у једном Христу, страдајућем Слуги и Господару света, ми треба да идемо у свет и да изразимо наше јединство кроз смерност и љубав, служећи свету, и да сведочимо за васкрслог и владајућег Спаситеља света, показујући да смо одбацивши страсти и светску сујету кренули ка небеском Јерусалиму, који се већ огледа у божанској литургији.

IV. ЕВАНЂЕЛСКО СВЕДОЧАНСТВО ПРАВОСЛАВЉА ДАНАС

Еванђелско сведочење само је једна од многих димензија целокупне мисије Цркве. Еванђелско сведочење означава специјално проповедање Христа људима који нису хришћани и који се налазе свуда у свету. Ту спада, међутим, и то да и Црква пружа то сведочанство и међу својим само номиналним члановима.

Еванђелско сведочење јесте позив на спасење, односно поновно успостављање односа између Бога и човека у смислу православног хришћанског учења о обожењу (теосис). Ово посланство има свој почетак у Светом писму које сведочи о искупљењу човечанства у Исусу Христу; оно садржи међутим још и један одређени поглед на живот на основу којег човек стоји према Богу, према свом ближњем као појединцу, према заједници, према својој сопственој личности и према свом назначењу. Тај животни поглед садржи како однос између Бога и човека тако и однос између човека и његових ближњих (хоризонтални и вертикални однос).

По својој суштини еванђелско сведочење је првенствено и пре свега суочавање човека са посланством, судом, љубављу, присутношћу, искупљењем, заповешћу и преобразитељским силама једне, свете и недељиве Тројице.

Еванђелско сведочанство даје човеку прави одговор на суштинске потребе које он као човек има. Оно даје божански одговор на стварне потребе људи као појединаца и као чланова једне заједнице. Сведочанство је порука о препороду човека и његовом обожењу. Као такво то сведочанство односи се на најдубље невоље човека, али оно даје одговор и побеђује стварне тегобе човекове у једном специфичнијем и конкретнијем смислу.

Пошто је човек пао, то ће еванђелско сведочанство у очима људи садржавати и један елемент лудости (**мориа**), као што ће оно у себи носити и један елемент „скандалона” и то једноставно зато што разум човека никада не може у потпуности да схвати трансцендентну мудрост Бога. Па ипак еванђелско сведочанство објављује више него само једну поруку о божанским својствима; оно говори и о могућности једног живота који по својој пуноћи може да егзистира у заједници тела верних, Цркви, а делимично и у ванцрквеном свету.

Није ствар наше воље да радосну вест задржимо за себе. Саопштење речи, њено даље пропагирање, исповедање вере, што је некада све било поверено светима, јесте интегрални саставни део нашег позива, да бисмо постали слика и прилика Божја да бисмо, дакле, постигли обожење. Оно што је св. Павле рекао својим земљацима, то треба да рекну и сви верни онима који не познају живот у Христу: „жеља је мојега срца и молитва Богу за спасење Израиља” (Рим. 10, 1). Јер ако се еванђеље (радосна вест) не саопштава, онда је то једна противречност у самој себи.

Иако еванђелско сведочанство може да прође кроз многе фазе и да буде заустављено на многим успутним станицама, оно коначно ипак има само један циљ: да нас одврати од нечистог живота који карактерише грех, одвајање од Бога, подавање злу и непотпуно остварење слике Божје, а да нас упути у нови живот, који се одликује ослобођењем од греха, поштовањем Божјих заповести, обнављањем заједнице са Богом у Светој Тројици, интензивнијим успостављањем Божијег лика и остварењем Христове љубави међу људима. Изражено кратко и прегнантно, крајњи циљ еванђелског сведочанства је враћање Богу и крштење. У враћању Богу врши се вољно одвраћање

од греха, смрти и зла, односно остварује се прави живот у Богу. Крштењем улази један нови уд у нови живот Божије заједнице, у Цркву.

Еванђелско сведочанство треба да доведе људе до сазнања спаситељске Божје снаге у њиховом сопственом телу. „Јер је он Бог свију и богат за све који га призивају „Али како ће дакле призвати онога у кога нису поверовали. А како ће веровати у онога за кога нису чули? А како ће чути без проповедника? А како ће проповедати ако нису послани” (Рим. 10, 12, 14—15). У временском раздобљу од две хиљаде година ова Павлова порука задржала је своју актуелност и своју независност од времена.

Први и најважнији метод еванђелског сведочанства још је увек онај исти какав је био и у древној цркви. Многобошци су сагледали квалитет живота првих верника те су били у тој мери привучени његовом силом и лепотом да су се трудили да нађу узрок и моћ таквог живота (упореди напр. Диогнетово писмо; Похвалну песму Либанија, паганског беседника, матери св. Јована Златоустога.)

Први метод еванђелског сведочанства састоји се у томе да људи који су искусили и прихватили љубав Божју, ту љубав и даље другима саопште. „Ми волимо зато што је Он први заволео нас” (1. Јов. 4, 19). И то је био позив на еванђелско сведочанство, када нам је апостол љубави препоручио: „љубазни, да љубимо један другога јер је љубав од Бога и свако који има љубав, од Бога је рођен и познаје Бога” (1. Јов. 4, 7).

Иако божанска литургија по својој суштини и у првом реду остварује јединство Цркве са Христом па је самим тим и манифестација реалности Цркве, она ипак може имати утицаја на Цркву у смислу еванђелског сведочења. Из свих делова света имамо сведочанства о моћи божанске литургије која преображава и шири еванђеље,

Еванђелско сведочанство треба — у оквиру могућности — пружити и онима који су отпали од Цркве. То сведочанство међутим треба схватити у најширем смислу. То свакако укључује у себе и лично сведочење о сили благодати у животу појединих верника. Историје о светитељима, синаксари и светоотачка литература, дају хришћанима нашег времена снагу да објављују силу светога Духа у свом животу или животу других људи.

Ово сведочанство је часна традиција одомаћивања православне вере уз поштовање националних култура. Православље је поносно на своју традицију мисионарења и свету, које никада није одисало духом колонизирања, него је тежило да веру прилагоди обичајима, језику, традицији и начину живота људи којима је доносило еванђеље. Било где да данас православље мисионари оно мора да те методе задржи и да их и даље изграђује.

У данашње доба највећем броју Православних цркава тешко је да говоре о спољној мислији, док многим Православним црквама таква могућност данас није ни дата. Њихова служба је веома ограничена на домен унутар Цркве и на нације у којима те Цркве живе. Неке православне цркве опет заслужују опомену, јер иако имају могућности и сретстава ипак не слушају наредбу: „Зато идите и на-

чините све народе мојим ученицима, крстећи их у име Оца и Сина и светога Духа' (Мат. 28, 19). То исто се односи на православну међуцрквену помоћ, а пре свега на нове Православне цркве у Африци, на Аљаски и на Далеком Истоку.

Еванђелско сведочанство Цркве у првом реду је намењено ономе хришћанину који у ствари није хришћанин. Многи су крштени рали се нису у Христа обукли, него су га одбацили било својом вољом или услед индиферентности. Међутим ови људи су још у стању да из социјалних, културних и етничких разлога успоставе извештан однос према хришћанској заједници. Рехристијанизирање хришћана је један важан задатак за еванђелско сведочење Цркве.

Еванђелско сведочанство се односи и на људе који православно хришћанство површно идентификују са својом националном културом. Ми се не можемо задовољити процесом одомаћивања ако широки домени нашег националног и културног живота не би били прожети еванђељем. Неизменива сила свете Тројице усмерена је на то да продре у сваки угао и у сваку пукотину нашег националног живота. За такав позив еванђелског сведочења посебно су пријемчиви они људи који живе у традиционално православним земљама, или који потичу из таквих средина.

Ми поново морамо да научимо лекцију св. отаца, да је Црква уста и глас сиромашних и угњетених, насупрот владајућим силама. У условима нашег времена морамо поново учити „како се говори у уху цару“ у интересу народа.

И коначно, еванђелско сведочанство обраћа се новом секуларизованом човеку, у једном свету који и сам постаје све више секуларизован. Снагама технике, успесима науке и контролом над природном средином, човечанство је стекло завидну превласт над својим сопственим животним условима. Међутим ова превласт има и много негативних последица. Она је оснажила човеково убеђење да је он сам себи довољан; човек себе сматра у првом реду за потрошача; он је *homo oeconomicus*; ограничени циљеви живота не траже никакве трансцендентне оквире, никакво опраштање, нити поновно успостављање човековог односа према Богу, никакав сакраментални живот, никакво обожење, никаквог Бога. Али баш због тога што живи у таквој тами, човек је предмет еванђелског сведочења Цркве.

У ужем смислу задатак еванђелског сведочанства је поверен трима групама или категоријама хришћана и то свакој на свој начин. У првом реду треба именовати оне који су посвећени за службу Богу. Најважнији носиоци еванђелског сведочења Цркве јесу епископи заједно са презвитерима и ђаконима као и манастирска братства. У историји Цркве ови „професионални“ еванђелски сведоци утицали су на Цркву са великим успехом. Они то чине и даље уколико служе литургију, проповедају реч Божју, посећују угњетаване и оне који пате, и пред трибуналима световне власти проповедају реч истине, проповедају еванђеље небројеном броју слушаца преко електронских средстава, преко штампане речи саопштавају православну истину, или који ходи путевима спољног мисионарства. Међутим ми смо искупили свесни чињенице да смо запали у

летаргичност и постали наглуви за божански задатак. Установе за Теолошко образовање на свим нивоима позване су да уклоне ту наглувост те да будуће припаднике свештеничког staleжа васпитају тако да ови буду одговорни и свеобухватни чувари еванђелског сведочанства.

Друга група, којој је на посебан начин поверено еванђелско сведочанство, то су лаици. Они су део „царског свештенства” Цркве. Сви ми, и свештеници и лаици, обухваћени смо у позиву св. Петра: свето свештенство, да посредством Исуса Христа принесете духовне жртве које су Богу угодне” (1. Петр. 2, 5). Као такви, сви смо ми „изабрани род, царско свештенство, свети народ, народ Божији”. Стога лаици учествују у целокупном раду Цркве укључивши и еванђелско сведочење. Поред осталог дужност свештенства је да лаицима објасни и јаче усади у свест улогу њихову у испуњењу налога који им Црква ставља у задатак. Као што је горе објашњено, најважније сретство еванђелског сведочења данас, јесте аутентични хришћански живот на који је сваки лаик позван. Ту спада и снажно и живо учествовање у божанској литургији, лично сведочење за веру, хришћанско ангажовање верних у социјалном, политичком, васпитачком, културном и интелектуалном животу свога народа и друштва. Православље кроз наставу и предавање спојено са еванђелским животом то су услови за једно право еванђелско сведочење лаика.

Коначно има међу нама људима и таквих, који смо и против своје воље позвани да будемо мисионари. Неочекивано можемо да будемо позвани да будемо сведоци еванђеља и то онда ако нас власти и силе нашега доба ставе у такву ситуацију у којој није могућ компромис и прилагођавање, па нам преостаје још само мучеништво. И ми сами данас доживљавамо отуђење, сужањство и осуду, борбе у арени како су их први хришћани искусили. Ако нас Бог позове морамо бити спремни за посебно мученичко сведочење. Други уди тела Христовог бивају посебним даровима Светога Духа издвојени и позвани за еванђелско сведочење. У свим временима бивали су људи покретани Светим Духом и опремљени сасвим нарочитим даровима. Такви људи могу да преузму на себе дело еванђелског сведочења. Они су међутим обавезни да то стално чине на основу вере и истине тела Цркве. Са своје стране мора Црква да се према тој браћи, која су обузета светим Духом, односи са мудрошћу једног Гамалиила.

Тешки и трновити проблем обнове спољне мисије Цркве, не може решити само једна Православна црква. Али ми не можемо побијати постојање тога проблема, него треба да пронађемо заједничке организоване православне акције, како не би нашкодили нашој православној браћи нити јој учинил рђаву услугу. Са једног свеправославног становишта, данас је спољна мисија сигурно важан елемент за разумевање наше заједничке мисије у свету. Такође је саставни део наше мисије да православље штитимо тамо где се се оно данас може наћи. Ми морамо такође сасвим поштено да признамо да постоје границе и егзистенцијална ограничења нашем деловању.

Summary

CONFESSING CHRIST TODAY

This theme is developed from the point of view of the centrality of Christ in the life of the Church. Christ as the Logos incarnate has revealed the essence of all things and has renewed the human being. Only in the eschaton (ultimate perfection) all things will be perfected. Until then the Church already participates in this eschatological perfection through the gifts of the Holy Spirit present in her since Pentecost.

The trinitarian theology points to the reality that God in Himself is the community of the Three Divine Persons, henceforth God's activity in history aims to introduce men and all creatures into the trinitarian community life. Therefore, the missionary activity is not in the first place directed to the propagation of intellectual convictions or moral commandments, but its main goal is to introduce all creatures into the trinitarian life of God.

The Church as the visible community in history reflects the togetherness of the Three Divine Persons. The proof that the mission is successful is not the number of «converts» but the holiness, unity and catholic character of the Church's life.

It has been observed that in the last centuries the sense of universal unity among different autocephalous Orthodox churches has been weakened. This inconsistency has to be done away with by a more active missionary work.

The beauty of Liturgy educates our hearts to see the uncreated light of the Holy Trinity. However, the Eucharist is not a means but the goal of the Orthodox missionary work. The Eucharist reveals also the iconic function of the Church.

The Christian witness ought to be addressed not only to the non-Christians but also to the Christians by name. On the whole, the Gospel is the call to salvation of all, the call to deification (theosis). However, it would be a contradiction in itself if this joyous message of the Gospel would not be communicated to all. The final goal in the missionary witness is the return of men to God through baptism and the life in the Church.

Our tradition of the indigenization of the Orthodox faith into the diversity of national cultures should facilitate our missionary work. Our mission has never had the flavour of colonization neither that of uniformity, but it has always tended to adapt the Gospel to the customs, language and the way of life of the newly converted people.

We have the problem of re-christianizing the indifferent and luke-warm Christians, who often identify the Orthodoxy with their national culture.

We ought to learn again the lesson of the Holy Fathers, namely to be like them on the side of the poor and oppressed. To have the courage of the Holy Fathers in order to criticize the leaders of the society.

In addition to the professional missionaries — bishops and priests — the laity should also be active in confessing Christ every day and everywhere.

Some are called against their own will to be witnesses of Christ when they have to become martyrs of Christ.

This article is translated from the periodical *«Orthodoxie heute»*, No. 51/52 — 1975.